

BÖLÜM 11

BAĞIMLILIKLA MÜCADELE

Songül DURAN¹

GİRİŞ

Bağımlılık, yaygın olması ve neden olduğu fiziksel, ruhsal, sosyal ve ekonomik sonuçlar nedeniyle ele alınması gereken çok önemli bir sorundur. Bağımlılık bireye, topluma ve kurumlara zarar veren önlenebilir bir sorundur. Ancak bağımlılığın geri dönüşünün çok maliyetli, yıpratıcı, zorlayıcı olması nedeniyle oluşmadan önlenmesi daha büyük önem taşır. Bu açıdan özellikle bağımlılık için risk faktörlerinin belirlenmesi, gerekli tedbirlerin alınması, müdahalelerin yapılması gerekir. Bağımlılıkla mücadelede çok sektörlü çalışılması ve politikaların oluşturulması gerektiği düşünülmektedir. Bu bölümde madde kullanımına ilişkin bağımlılıklar ve davranışsal bağımlılıklar ele alınmıştır.

BAĞIMLILIĞIN TANIMI

Bağımlılık; bireyin fiziksel, biyolojik ve ruhsal yapısı üzerinde kalıcı hasarlara yol açarak kişisel dengesini bozan davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Esas itibarıyla bir varlığa, şahsa ya da bir nesneye hissedilen karşı konulamaz bir arzu veya bir başka istenç güdümü etkisine girme durumu olarak kabul edilen bağımlılık, insanın beyin faaliyetleri ile ilişkili normal dışı seyir gösteren bir davranış tanımlar (1).

---

¹ Doç. Dr., İzmir Demokrasi Üniversitesi, Yaşlı Bakım Programı, songul.duran@gmail.com

KAYNAKLAR

1. Aktan O, Yılmaz M, Yılmaz M. Ortaokullarda uygulanan bağımlılıkla mücadele programının etkililiğinin değerlendirilmesine yönelik yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *Addicta Turkish J Addict*. 2018;5(4).
2. Arabacı L, Dağlı AD. Madde ile ilişkili bozukluklar ve hemşirelik bakımı. R. In: *Ruh Sağlığı ve Hastalıklarında Temel Hemşirelik Bakımı*. 2020. p. 309–31.
3. Miller WR, Forchhimes AA, Zweben A. Treating addiction, Second Edition: A Guide for Professionals [Internet]. Secod Edit. The Guilford Press; 2019. 12 p. Available from: <https://books.google.com/books?id=9IOaDwAAQBAJ>
4. Söyler S, Çavmak Ş. Madde bağımlılıkları ve madde dışı bağımlılıklar. In: *Temel sağlık hizmetleri bağlamında sağlık eğitimi ve bağımlılıkla mücadele*. 2020. p. 41.
5. Currie-McGhee L. What are the dangers of drug addiction. In: *Drug addiction*. 2011. p. 49–59.
6. Ümmet D. Uçucu madde, kokain ve crack (taş) bağımlılığı. In: Eryılmaz, A. DM, Editor. *Tüm yönleriyle bağımlılık*. Ankara: Pegem Akademi; 2021. p. 170–85.
7. Modrzyński R. Alcohol use disorder according to DSM-5 Opportunities and constraints resulting from changing diagnostic criteria. *Resocjal Pol*. 2020;19(1):47–57.
8. Obembe SB. Addiction and its Etiology. In: *Practical Skills and Clinical Management of Alcoholism and Drug Addiction*. ELSEIVER. 2012. p. 5.
9. Rajendram R, Preedy V. Understanding tobacco use in different countries. In: *Neuroscience of Nicotine*. 2019. p. 529.
10. Ayazoğlu BA, Aksu M, Ünübol H, Sayar GH. Alışveriş bağımlılığı. *Etkileşim*. 2019;4:44–64.
11. Ko YM, Roh S, Lee TK. The association of problematic internet shopping with dissociation among south korean internet users. *Int J Environ Res Public Health*. 2020;17(9):3235.
12. Uzarska A, Czerwiński SK, Atroszko PA. Measurement of shopping addiction and its relationship with personality traits and well-being among Polish undergraduate students. *Curr Psychol*. 2021;1–17.
13. Ingham GR. Love of having: Compulsive buying, spending, and hoarding. George R. Ingham, Ph.D., LICSW; 2015. 176.
14. Almourad MB, McAlaney J, Skinner T, Pleva M, Ali R. Defining digital addiction: Key features from the literature. *Psihologija*. 2020;53(3):237–53.
15. Yau Y, Leeman R, Potenza M. Hypersexual disorder or compulsive sexual behavior disorder. In: El-Guebaly N, Carra G, Galanter M, Baldacchino AM, editors. *Textbook of Addiction Treatment: International Perspectives*. Second Edition. Springer; 2015. p. 901–3.
16. Nakaya AC. Is internet and social media addiction a serious problem? In: Nakaya A, editor. *Internet and social media addiction*. United States: ReferencePoint Press; 2015. p. 17.

17. Can L, Kaya N. Social networking sites addiction and the effect of attitude towards social network advertising. *Procedia - Soc Behav Sci* [Internet]. 2016;235(October):484–92. Available from: <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.11.059>
18. Cao X, Gong M, Yu L, Dai B. Exploring the mechanism of social media addiction: an empirical study from WeChat users. *Internet Res.* 2020;30(4):1305–28.
19. Sun Y, Zhang Y. A review of theories and models applied in studies of social media addiction and implications for future research. *Addict Behav.* 2021;114(October 2020):106699.
20. Yu S, Sussman S. Does smartphone addiction fall on a continuum of addictive behaviors? *Int J Environ Res Public Health.* 2020;17(2):1–21.
21. Shen L. Treatment of internet addiction. In: Samli, R editör *Psychological, Social, and Cultural Aspects of Internet Addiction.* 2018. p. 23–43.
22. Olle D, Westcott J. What is video game addiction? In: *Video game addiction.* 2018. p. 31–2.
23. Çakar E. Oyun bağımlılığı. In: Eryılmaz, A., & Deniz M, editor. *Tüm yöneriyle bağımlılık.* Ankara: Pegem Akademi; 2021. p. 42–72.
24. Wilcox C. What is gambling addiction. In: *Gambling addiction* [Internet]. 2014. p. 32. Available from: www.referencepointpress.com.
25. Pettorruso M, Zoratto F, Miuli A, De Risio L, Santorelli M, Pierotti A, et al. Exploring dopaminergic transmission in gambling addiction: A systematic translational review. *Neurosci Biobehav Rev* [Internet]. 2020;119(April):481–511. Available from: <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2020.09.034>
26. Ede MO, Omeje JC, Ncheke DC, Agah JJ, Chinweuba NH, Amoke CV. Assessment of the effectiveness of group cognitive behavioural therapy in reducing pathological gambling. *J Gambl Stud* [Internet]. 2020;36(4):1325–39. Available from: <https://doi.org/10.1007/s10899-020-09981-y>
27. Shah P, Quilty L, Kim J, Graff-Guerrero A, Gerretsen P. Impaired awareness of problem and pathological gambling: A Review. *J Gambl Stud* [Internet]. 2020;36(1):39–50. Available from: <https://doi.org/10.1007/s10899-019-09926-0>
28. Kızılok GE. Cinsel Bağımlılık: Tanımı, etiyojisi ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar - Curr Approaches Psychiatry.* 2021;13(3):394–411.
29. Levi G, Cohen C, Kaliche S, Sharaabi S, Cohen K, Tzur-Bitan D, et al. Sexual addiction, compulsivity, and impulsivity among a predominantly female sample of adults who use the internet for sex. *J Behav Addict.* 2020;9(1):83–92.
30. van Wormer K, Davis D. Addiction treatment: A strengths perspective. In: *Addiction Treatment.* 2016. p. 456.
31. Wormer K Van, Davis DR, Marta P, Perriard L. addiction treatment a strengths perspectives. Cengage Learning; 2018.
32. Popescu A, Marian M, Drăgoi A, Costea R-V. Understanding the genetics and neurobiological pathways behind addiction (Review). *Exp Ther Med.* 2021;21(5):1–10.
33. Fay DL, Akhavan S, Goldberg VM. Overcoming internet addiction for dummies. *Angewandte Chemie International Edition,* 6(11), p.106–111, 951–952, 1967.

34. Mosutafa A. An introduction to associative learning and underlying neural circuitry. In: Cognitive, clinical, and neural aspects of drug addiction. 2020. p. 141.
35. Fulton BS. Neuroanatomy of the reward system. Vol. 9780470614, Drug Discovery for the Treatment of Addiction: Medicinal Chemistry Strategies. Wiley; 2014. p. 21.
36. Kaya E, Akpınar D, Akpınar H. Bağımlılığın patofizyolojisi. Muğla Sıtkı Koçam Üniversitesi Tıp Derg. 2019;6(3):166–70.
37. Eren H. Opiyalara bağımlılık (Opiyat kullanım bozukluğu). In: Eryılmaz, A., & Deniz M, editor. Tüm yöneriyle bağımlılık. Ankara: Pegem Akademi; 2021. p. 188–99.
38. Lawrence LM, Elphinstone B. Coping associated with compulsive buying tendency. Stress Heal. 2021;37(2):263–71.
39. Estévez A, Jauregui P, Momeñe J, Macia L, López-González H, Iruarrizaga I, et al. Longitudinal changes in gambling, buying and materialism in adolescents: A population-based study. Int J Environ Res Public Health. 2021;18(6):1–17.
40. Nakayama H, Higuchi S. Internet addiction. Vol. 73, Nihon rinsho. Japanese journal of clinical medicine. 2015. p. 1559–1566.
41. van Wormer K, Davis D. Eating disorders, gambling, shopping, and other bahavioral addictions. In: van Wormer K, Davis D, editors. Addiction treatment a strengths perspective. Second Edi. Thomson Higher Education; 2008. p. 313.
42. Adams K, Love T. The aetiology and differential diagnosis of sex addiction. In: Birchard, T, Benfield, J editorlerThe Routledge International Handbook of Sexual Addiction. 2018. p. 108.
43. Malandain L, Blanc JV, Ferreri F, Thibaut F. Pharmacotherapy of sexual addiction. Curr Psychiatry Rep. 2020;22(30):1–8.
44. Wei, Z., Chen X, Zhang X. Comparison Between Substance and Non-substance Addictions in Treatment. In: Zhang, Xiaochu Shi, Jie Tao, Ran editorler Substance and Non- substance Addiction. 2017. p. 345.
45. İkiz F. Alışveriş bağımlılığı. In: Eryılmaz A, Deniz M, editors. Tüm yöneriyle bağımlılık. Ankara: Pegem Akademi; 2021. p. 2–20.
46. Grant J, Odlaug B. Diagnosis and treatment of gambling disorder. In: Rosenberg, KP Feder, LC editörler Behavioral addictions criteria, evidence, and treatment. 2014. p. 35–48.
47. Stewart H, Fedoroff JP. Assessment and treatment of sexual people with complaints of hypersexuality. Curr Sex Heal Reports. 2014;6(2):136–44.
48. Sassover E, Weinstein A. Should compulsive sexual behavior (CSB) be considered as a behavioral addiction? A debate paper presenting the opposing view. J Behav Addict. 2022;11(2):166–79.
49. Sevim A. Yetişkinlerde cinsel bağımlılık, erken dönem uyumsuz şemalar ve yaşam doyumu ilişkileri. T.C. Maltepe Üniversitesi; 2018.
50. Yoldaş C, Demircioğlu H. Madde kullanımını ve bağımlılığını önlemeye yönelik psikoeğitim programlarının incelenmesi and addiction. Bağımlılık Derg. 2020;1(1):72–91.

51. Göçmen A, Derin N, Metin A, Öztürk ME, Kariper A. Review of international programs fighting against drugs. *J Subst Use* [Internet]. 2021;26(3):228–33. Available from: <https://doi.org/10.1080/14659891.2020.1808722>
52. Haug S, Castro RP, Wenger A, Schaub MP. A mobile phone-based life-skills training program for substance use prevention among adolescents: Cluster-randomized controlled trial. *JMIR mHealth uHealth*. 2021;9(7):e26951.
53. Soemari YB, Sapri, Maghfiroh F, Yuniarti, Achaditani NM, Varihani R, Tsabitah AF, et al. The problem of international fighting drug abuse. *J Chem Inf Model* [Internet]. 2020;2(1):5–7.
54. Ertek İ, İlhan M. Toplum ruh sağlığı açısından bağımlılıklar. In: *Türkiye Klinikleri*. 2021. p. 44–50.
55. Satıcı B. Sosyal medya ve akıllı telefon bağımlılığı. In: Eryılmaz, A., Deniz, ME., editor. *Tüm yöneriyle bağımlılık*. Ankara: Pegem Akademi; 2021. p. 24–38.
56. Calado F, Alexandre J, Rosenfeld L, Pereira R, Griffiths MD. The Efficacy of a Gambling Prevention Program Among High-School Students. *J Gambli Stud* [Internet]. 2020;36(2):573–95. Available from: <https://doi.org/10.1007/s10899-019-09908-2>
57. Abel, GG., Coffey, L., Osborn C. Cinsel uyarılma örüntüleri: Normal ve sapkın. In: Schwartz, MF., Berlin F, editor. *Cinsel Kompulsif Davranış: Hiperseksüelite*. Sigma Publishing Danışmanlık ve Organizasyon Ltd. Şti; 2009. p. 79–91.
58. Gerber J. Cinsel kompulsiyonları olan ergenlerin tedavisi. In: Schwartz, MF., Berlin F, editor. *Cinsel Kompulsif Davranış: Hiperseksüelite*. Gerber, J. Sigma Publishing Danışmanlık ve Organizasyon Ltd. Şti; 2009. p. 91–104.
59. Galante, L., french, C., Grace K. Substance Abuse. In: Dupont, Robert L, editör *JAMA: The Journal of the American Medical Association*. 2015. p. 229–38.
60. Fırıncık S. Madde ve bağımlılık. In: Gürhan N, editor. *Ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliği*. Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevi; 2016. p. 621–62.